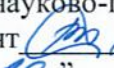

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи
доцент Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ
“ 30 ” “ 08 ” 2024 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«Пропедевтика внутрішньої медицини»

Галузь знань __ 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 222 Медицина

Освітній ступінь __ магістр

Курс навчання __ 3

Форма навчання __ денна

Кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб,

Схвалено на методичній нараді кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб,
„30” серпня 2024 року (протокол №2).

Завідувачка кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб,
професорка Ілащук Т.О.

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін терапевтичного профілю
„ 30” серпня 2024 року (протокол №9).

Голова предметної методичної
комісії, професор

Ташук В.К.

Чернівці – 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Пропедевтики внутрішніх хвороб
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Ілащук Тетяна Олександрівна – завідувач кафедри, д.м.н., професор, ilaschuk_tetiana@bsmu.edu.ua; Бобкович Катерина Олегівна, к.м.н., доцент bobkovich.kateryna@bsmu.edu.ua Бачук-Понич Наталя Володимирівна, к.м.н., доцент bachuk-ponych.nataliia@bsmu.edu.ua Васюк Валентина Леонідівна, д.м.н., доцент yasiuk.valentyna@bsmu.edu.ua Глубоченко Олена Володимирівна, к.м.н., доцент glubochenko.olena@bsmu.edu.ua Доголіч Олександра Ігорівна, к.м.н., доцент doholich.oleksandra@bsmu.edu.ua Лукашевич Інна Василівна, к.м.н., доцент lukashevych.inna@bsmu.edu.ua Микитюк Оксана Павлівна, к.м.н., доцент mykytiuk.oksana@bsmu.edu.ua Мікулець Людмила Вікторівна, к.м.н., асистент mskulets.ludmyla@bsmu.edu.ua Окіпняк Ірина Вікторівна, к.м.н., доцент okipniak.iryna@bsmu.edu.ua Присяжнюк Василь Петрович, д.м.н., доцент prysjzhnjuk.vasyl@bsmu.edu.ua Сенюк Богдана Петрівна seniuk.bogdana@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/prop_therapy/
Веб-сайт кафедри	http://prop_therapy@bsmu.edu.ua/
E-mail	prop_therapy@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Головна, 100
Контактний телефон	+38 (0372) 55-13-61

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	180
Лекції	30
Практичні заняття	70
Самостійна робота	80
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Пропедевтика внутрішньої медицини – навчальна клінічна дисципліна, яка вивчає методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), висвітлює взаємозв'язок патології ротової порожнини та внутрішніх органів, виробляє навички швидкого обстеження і надання невідкладної допомоги хворим на догоспітальному етапі та в надзвичайних ситуаціях.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
анатомія та фізіологія людини	клінічна фармація,
етика та деонтологія у фармації	біологічної та біоорганічної хімії
медичної біології	медичної хімії
медичної та біологічної фізики	
мікробіологія з основами імунології	
патологічна фізіологія	
вступ у фармацію	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Мета викладання навчальної дисципліни - є формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

6.2. Завдання:

- Оволодіння студентом теоретичними знаннями, необхідними для виявлення захворювань людини
- Оволодіння практичними прийомами і методами фізикального та лабораторно-інструментального обстеження пацієнтів
- Засвоєння загальних методичних підходів клінічного обстеження хворого
- Діагностика окремих внутрішніх захворювань людини при типових їх проявах
- Формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральні:

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

7.2. тзагальні:

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК7 Здатність працювати в команді.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ФК1 Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК3 Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

ФК5 Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань

ФК10 Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

8.РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Результати навчання

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє вивчення навчальної дисципліни:

ПРН4 Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

ПРН5 Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.

ПРН7 Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН17 Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

Результати вивчення дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини»

У разі вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Оволодіти сучасними знаннями щодо :

- найважливіших етіологічних і патогенетичних факторів формування патологічних процесів в організмі людини;
- методичних основ клінічного обстеження хворого, схеми дослідження пацієнта і написання історії хвороби;

- методичних основ фізикального обстеження хворого – розпитування, огляду, пальпації, перкусії, аускультації;
- найважливіших симптомів та синдромів у клініці внутрішніх захворювань та їх семіологічного тлумачення;
- клініко-діагностичної інтерпретації показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень;
- медичної греко-латинської термінології у визначенні основних проявів захворювань та у використанні в професійній лексиці.

8.2. Вміти застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях:

1. Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці внутрішніх хвороб.
2. Проводити опитування і фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці внутрішніх хвороб.
3. Скласти план обстеження пацієнта при типовому перебігу найбільш поширених терапевтичних хвороб.
4. Аналізувати результати основних лабораторних і інструментальних методів дослідження.
5. Визначати провідні симптоми та синдроми у клініці внутрішніх захворювань.
6. Демонструвати вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого у вигляді історії хвороби з обґрунтуванням синдромного діагнозу.
7. Використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця.

8.3. Демонструвати

1. Вміння методично вірно викласти результати обстеження хворого у вигляді історії хвороби з обґрунтуванням синдромного діагнозу.
2. Володіння навичками організації режиму перебування хворих у відділеннях терапевтичного профілю.
3. Навички надання першої медичної допомоги хворим із порушенням з боку серцево-судинної, дихальної та травної систем.

9.ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» відводиться 180 годин – 6,0 кредитів ЄКТС, 100 годин з яких складає аудиторна підготовка (у вигляді лекцій - 30 годин та практичних занять – 70 годин) і 80 годин – самостійна робота студентів.

Змістовий модуль 1. Введення в клініку внутрішніх хвороб.

Основні правила розпитування та огляду хворого.

Тема 1. Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини серед клінічних дисциплін терапевтичного профілю. Схема історії хвороби. Анамнестична частина історії хвороби.

Пропедевтика внутрішньої медицини як введення в клінічну практику. Історія становлення пропедевтики внутрішньої медицини в Україні та за її межами. Внесок відомих клініцистів М.М.Губергріца, М.Д.Стражеска, С.П.Боткіна, В.П.Образцова, М.Г.Курлова у розвиток вітчизняної пропедевтичної школи. Основні цілі та об'єкти вивчення пропедевтичної медицини. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб: фізикальні, інструментальні, лабораторні.

Медична історія хвороби: основні її розділи та правила складання. Методика розпитування хворого, його діагностичне значення, системність проведення з урахуванням індивідуальних, інтелектуальних та психологічних особливостей хворого. Основні структурні частини анамнезу (паспортна частина, скарги хворого, анамнез захворювання, розпитування по органах та системах, анамнез життя). Роль українських та російських вчених-клініцистів у розвитку професійного мистецтва опитування хворого.

Тема 2 .Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла.

Методика проведення загального огляду хворого. Визначення загального стану хворого (різновиди загальних станів хворого та їх критерії), оцінка стану його свідомості (типи порушень свідомості), постави, ходи (різновиди постави та ходи при різній патології), положення у ліжку (активне, пасивне, вимушене, їх види). Тілобудова та основні критерії нормальних конституціональних типів. Шкіра, її властивості (колір, еластичність, вологість, температура, елементи висипки, невуси, шрами, рубці) та патологічні зміни; оцінка стану волос та нігтів. Підшкірна клітковина (вгодованість, розподіл, типи ожиріння), стан м'язів та опорно-рухового апарату. Послідовність пальпації лімфатичних вузлів. Діагностичне значення симптомів, отриманих під час загального огляду хворого.

Методика проведення та послідовність огляду голови і шиї, кінцівок та тулуба, живота та грудної клітки. Діагностичне значення симптомів, отриманих під час огляду окремих частин тіла хворого.

Змістовий модуль 2. Фізикальні та інструментальні методи дослідження стану бронхо-легеневої системи.

Тема 3. Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Огляд та пальпація грудної клітки.

Послідовність виявлення та деталізації найважливіших суб'єктивних симптомів і їх семіологічна оцінка. Особливості з'ясування анамнезу захворювання та життя. Методика проведення статичного та динамічного огляду грудної клітки. Визначення топографічних ділянок та фізіологічних утворень на грудній клітці та їх діагностичне значення. Фізіологічні

та патологічні форми грудної клітки, їх критерії. Патологічні форми дихання (Чейна-Стокса, Біота, Куссмауля, Грокко), їх характеристика та причини виникнення. Послідовність проведення пальпації грудної клітки, визначення голосового тремтіння та семіологічна оцінка його результатів.

Тема 4. Перкусія як метод фізикального обстеження легень. Методика проведення порівняльної та топографічної перкусії легень.

Історія становлення перкусії як методу фізикального обстеження. Роль перкусії у визначенні стану легень. Класифікація перкусії за цілями, за силою нанесення перкуторного удару, за методикою проведення. Різновиди та умови виникнення перкуторних тонів. Основні топографічні ділянки та орієнтири на поверхні грудної клітки. Основні завдання та методика проведення порівняльної перкусії легень. Послідовність характеристики та діагностичне значення отриманих даних. Причини виникнення тупого, тимпанічного, притуплено-тимпанічного, коробкового перкуторних тонів над легенями.

Основні топографічні лінії на поверхні грудної клітки. Основні завдання та послідовність проведення топографічної перкусії легень. Визначення висоти стояння верхівок легень спереду та ззаду, ширини полів Креніга. Послідовність визначення нижньої межі легень, активної та пасивної рухливості нижнього легеневого краю. Простір Траубе, його значення при патології легень.

Тема 5. Аускультация як метод фізикального обстеження легень. Методика аускультативної легень. Основні дихальні шуми.

Історія розвитку аускультативної як методу фізикального обстеження хворого. Правила користування стетоскопом та фонендоскопом. Методика проведення орієнтовної порівняльної аускультативної легень. Основні дихальні шуми: везикулярне та бронхіальне дихання, їх кількісні та якісні зміни, умови виникнення. Методика визначення бронхофонії та її діагностичне значення.

Тема 6. Аускультация легень: додаткові дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври).

Класифікація додаткових дихальних шумів (хрипи, крепітація, шум тертя плеври). Причини виникнення сухих та вологих хрипів, їх різновиди. Діагностичне значення консонуючих і неконсонуючих хрипів. Умови виникнення крепітації та шуму тертя плеври. Диференціальні ознаки додаткових дихальних шумів. Додаткові аускультативні феномени (шум плескоту Гіпократа, шум падаючої краплі, шум “водяної дудки”), причини їх виникнення та діагностичне значення.

Тема 7. Інструментальні та лабораторні методи дослідження органів дихання. Спірометрія, спірографія. Пікфлоуметрія. Пульсоксиметрія. Ультрасонографічне дослідження легеневої тканини.

Показання та методика проведення спірографії і пневмотахометрії, основні показники в нормі, зміни при обструктивному та рестриктивному варіантах порушень дихання. Знайомство з методикою проведення та діагностичним значенням бронхоскопії та

бронхографії. Плевральна пункція (техніка проведення та лабораторне дослідження пунктату). Лабораторне дослідження харкотиння. Рентгенологічне дослідження органів грудної клітки, його різновиди та діагностичне значення. Комп'ютерна томографія органів грудної клітки, основні показання до її проведення. Ультрасонографічні дослідження легеневої тканини, основні покази до проведення.

Проміжний контроль засвоєння змістових модулів 1, 2.

Змістовий модуль 3. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання.

Тема 8. Синдром порушення бронхіальної прохідності. Синдром підвищеної повітряності легень. Основні клінічні прояви при хронічному бронхіті та бронхіальній астмі. Емфізема легень. Дослідження мокротиння при бронхіальній астмі, бронхіті.

Визначення та основні механізми розвитку хронічного бронхіту та бронхіальної астми. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на хронічний бронхіт і бронхіальну астму. Синдром бронхіальної обструкції, мукоциліарної недостатності та підвищеної повітряності легень. Основні методи інструментальної діагностики. Лабораторні ознаки бронхіальної астми за даними загального аналізу крові та дослідження харкотиння. Визначення та основні клінічні прояви бронхоектатичної хвороби. Поняття про хронічне обструктивне захворювання легень.

Тема 9. Основні симптоми та синдроми при пневмоніях на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження. Пневмосклероз. Рак легень. Плеврити.

Визначення та сучасна класифікація пневмоній (госпітальна, негоспітальна, аспіраційна, пневмонія у осіб з послабленим імунітетом), класифікація за характером ураження легень (плевропневмонія, бронхопневмонія, інтерстиціальна пневмонія). Основні етіологічні чинники пневмонії. Скарги хворих та особливості даних фізикальних методів обстеження хворих на плевро- та бронхопневмонію. Критерії тяжкого перебігу пневмонії. Можливості інструментальної діагностики ущільнення легеневої тканини. Лабораторні ознаки запального синдрому при пневмоніях. Основні причини розвитку пневмосклерозу. Дані фізикального та інструментального обстеження хворого із пневмосклерозом. Основні клінічні форми раку легень: особливості проявів при центральній та периферичній локалізації раку. Синдром ущільнення легеневої тканини.

Причини розвитку запалення плевральних листків. Шляхи утворення та циркуляції внутрішньоплевральної рідини в нормі та при патології. Особливості скарг хворого при сухому та ексудативному плевриті, відмінність даних фізикального обстеження (пальпації, перкусії, аускультації легень) при різних формах плевриту. Синдроми накопичення рідини та повітря у плевральній порожнині. Можливості інструментальної діагностики. Плевральна пункція: дослідження вмісту плевральної порожнини. Відмінність між ексудатом та

транsudатом за даними фізикального та лабораторного обстеження. Основні клінічні прояви та стадії синдрому дихальної недостатності при захворюваннях легень.

Змістовий модуль 4. Фізикальні методи дослідження серцево–судинної системи.

Тема 10. Фізикальні методи дослідження серцево–судинної системи. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево–судинної системи.

Діагностичне значення основних фізикальних методів обстеження системи кровообігу (розпитування, огляду, пальпації, перкусії, аускультатії). Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із серцево–судинною патологією. Особливості збирання анамнезу захворювання та життя. Проведення загального огляду кардіологічного хворого.

Курація хворого з написання анамнестичного розділу історії хвороби.

Тема 11. Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.

Судини, доступні для визначення пульсу (артеріального, венозного). Правила та послідовність дослідження пульсу на променевій артерії. Визначення основних властивостей пульсу (синхронності, ритмічності, частоти, напруження, наповнення, висоти, швидкості, рівномірності), виявлення дефіциту, лабільності, парадоксальності, дикротичності пульсу. Правила вимірювання артеріального тиску на верхніх та нижніх кінцівках. Основні методи визначення артеріального тиску. Поняття про тони Короткова. Основні параметри, що визначають показники систолічного та діастолічного артеріального тиску. Поняття про пульсовий та середньодинамічний артеріальний тиск. Нормальні значення артеріального тиску у відповідності до критеріїв ВОЗ/МТГ.

Тема 12. Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкусія меж відносної та абсолютної серцевої тупості, визначення ширини судинного пучка.

Послідовність проведення огляду ділянки серця. Діагностичне значення серцевого горбу, пульсацій у ділянці серця та шиї. Методика і техніка пальпації прекардіальної ділянки: верхівковий поштовх (локалізація, площа, сила, висота, резистентність, змішуваність, причини виникнення негативного верхівкового поштовху); серцевий поштовх, причини його появи та методика визначення; пульсація черевного відділу аорти, печінки, симптом Плеша, пульсація висхідного відділу аорти та її дуги, виявлення пульсації легеневого стовбура. Пресистолічне і систолічне тремтіння (симптом "котячого муркотіння"), причини виникнення.

Поняття про відносну та абсолютну серцеву тупість, їх перкуторне визначення (послідовність: права, верхня, ліва межа) та зміни в умовах патології. Структури, що формують судинний пучок, перкуторне визначення його ширини.

Тема 13-14. Аускультатія серця. Нормальні серцеві тони, розщеплення та роздвоєння тонів, додаткові тони (ритм перепілки, ритм галопа).

Методика і техніка аускультатії серця у відповідності з традиціями Київської терапевтичної школи. Основні та додаткові точки аускультатії. Місця проекції та найкращого

вислуховування клапанів серця. Механізм формування серцевих тонів. Причини посилення та послаблення тонів. Акцент тону. Зміни тонів за тембром (хлопаючий, приглушений, оксамитовий, металевий, гарматний тони). Поняття про розщеплення та роздвоєння серцевих тонів, причини їх виникнення та часові характеристики. Додаткові тони – тон відкриття мітрального клапана, галопні тони (протодіастолічний, мезодіастолічний та пресистолічний ритм галопу). Методичні особливості аускультатії серця - безпосередньо вухом, стетоскопом, фонендоскопом: у положенні хворого стоячи, лежачи, у стані спокою і після фізичного навантаження.

Тема 15-16. Аускультатія серця: органічні та функціональні серцеві шуми.

Причини виникнення та класифікація серцевих шумів (внутрішньосерцеві та позасерцеві, органічні та функціональні, систолічні та діастолічні, шуми вигнання, наповнення, регургітації). Правила вислуховування та алгоритм характеристики шумів серця: відношення до фаз серцевої діяльності, місце найкращого вислуховування, місця проведення, характер, інтенсивність, форма, зв'язок із тонами серця, зміни у залежності від положення тіла (вертикальне, горизонтальне) та фізичного навантаження. Визначення аускультативних симптомів Сиротиніна-Куковерова та Удінцева. Поняття про функціональні шуми та їх відмінностей від органічних серцевих шумів. Позасерцеві шуми. Шум тертя перикарда, плевроперикардіальний шум, кардіопульмональний шуми. Шум "дзиги" на яремній вені. Подвійні тон Траубе та шум Виноградова-Дюрозьє на стегновій артерії: методика визначення, причини та механізм виникнення.

Змістовий модуль 5. Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи.

Тема 17. Електрокардіографічний метод дослідження функції серця. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків.

Клініко-діагностичне значення методу електрокардіографії. Біофізичні і фізіологічні основи ЕКГ. Структура і функція водіїв ритму серця та провідникової системи. Основні та додаткові шляхи проведення імпульсу. Методика і техніка реєстрації ЕКГ: стандартні відведення, однополюсні відведення від кінцівок, грудні відведення. Основні елементи ЕКГ : значення тривалості та амплітуди зубців, тривалості інтервалів і сегментів в нормі. Алгоритм і методика розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії правого та лівого передсердь та шлуночків.

Тема 18. Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями автоматизму та збудливості.

Основні структури, що забезпечують функцію автоматизму серця. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму: синусової тахікардії, синусової брадикардії, синусової аритмії, синдрому слабкості синусового вузла. Види екстрасистол. ЕКГ-ознаки синусової, передсердної, атріо-вентрикулярної та шлуночкової екстрасистол. Диференціація право- та лівошлуночкових екстрасистол. Класифікація шлуночкових екстрасистол. Види аллоритмій.

Тема 19. Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. ЕКГ-ознаки комбінованих порушень серцевого ритму.

Час проведення імпульсу по різних відділах провідникової системи серця. ЕКГ-ознаки сино-аурикулярної та внутрішньопередсердної блокади. Класифікація та ЕКГ-ознаки атріо-вентрикулярної блокади. Напади Морганьї–Адамса–Стокса, причина їх виникнення та клінічні прояви. Внутрішньошлуночкові блокади, диференціація блокади лівої та правої ніжки пучка Гіса. Ознайомлення з показаннями до проведення та правилами виконання електроімпульсної терапії.

ЕКГ- та клінічні ознаки фібриляції та тріпотіння передсердь. Клінічні прояви та ЕКГ-ознаки при тріпотінні шлуночків, пароксизмальній шлуночковій тахікардії, фібриляції шлуночків.

Тема 20. ЕКГ-ознаки при ішемії та некрозі міокарда.

ЕКГ-форми в залежності від поширення некрозу міокарду: великовогнищевий, дрібновогнищевий, трансмуральний, інтрамуральний.

Ускладнення ГІМ ранні та пізні. Кардіогенний шок. Аритмії серця. Гостра лівошлуночкова недостатність. Тромбоемболічні ускладнення. Гостра аневризма серця. Розрив серця. Постінфарктний синдром Дресслера.

Змістовий модуль 6. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях серцево–судинної системи

Тема 21. Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко–інструментальних методів обстеження.

Визначення та розповсюдженість вад серця, частота ураження серцевих клапанів. Ревматизм, сучасна класифікація та основні клінічні прояви.

Основні причини та механізми розвитку мітральної недостатності та мітрального стенозу. Зміни гемодинаміки при мітральних вадах серця. Значення рефлексу Китаєва. Основні скарги хворих на мітральний стеноз та недостатність мітрального клапана. Дані огляду, пальпації передсерцевої ділянки та перкусії при мітральних вадах серця. Аускультативна картина мітрального стенозу та мітральної недостатності. ЕКГ– та ФКГ–ознаки мітральних вад серця. Рентгенологічні ознаки мітральних вад. Поняття про пролапс мітрального клапана.

Тема 22. Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко–інструментальних методів обстеження.

Етіологічні фактори та механізми розвитку аортальної недостатності та аортального стенозу. Зміни гемодинаміки при аортальних вадах серця. Основні скарги хворих на аортальний стеноз та недостатність аортального клапана. Дані огляду, пальпації передсерцевої ділянки та перкусії при аортальних вадах серця. Аускультативна картина стенозу аортального отвору та аортальної недостатності. ЕКГ– та ФКГ–ознаки аортальних вад серця. Рентгенологічні ознаки аортальних вад.

Тема 23. Основні симптоми та синдроми при артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при стенокардії та інфаркті міокарда.

Визначення ВОЗ/МТГ для артеріальної гіпертензії, есенціальної гіпертензії (гіпертонічної хвороби) та симптоматичної гіпертензії. Основні фактори ризику гіпертонічної хвороби та механізми її розвитку. Класифікація гіпертонічної хвороби за рівнем артеріального тиску та за ураженням органів–мішеней. Основні скарги хворого на гіпертонічну хворобу, дані огляду, пальпації прекардіальної ділянки, перкусії меж серцевої тупості та аускультатії серця. ЕКГ–ознаки змін міокарда при гіпертонічній хворобі. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи.

Визначення поняття «ішемічна хвороба серця» (ІХС). Основні патогенетичні механізми та фактори ризику ІХС. Сучасна класифікація ІХС. Визначення та основні клінічні прояви стенокардії. Функціональні класи стенокардії. Методи об'єктивної діагностики стенокардії (ЕКГ, добове моніторування ЕКГ, навантажувальні тести, коронарографія, сцинтиграфія серця). Нестабільна стенокардія, поняття про гострий коронарний синдром. Визначення та основні клінічні прояви гострого інфаркту міокарда. Дані фізикальних методів обстеження хворих на гострий інфаркт міокарда. Періодизація інфаркту міокарда. ЕКГ–зміни при різних формах інфаркту міокарда в різні періоди його перебігу. Сучасні лабораторні маркери некрозу міокарда.

Тема 24. Підсумковий модульний контроль, у т.ч. тест-контроль теоретичної підготовки. Контроль практичних навичок.

Модуль 2.

«ОСНОВНІ МЕТОДИ ОБСТЕЖЕННЯ, СИМПТОМИ ТА СИНДРОМИ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ, НИРОК, ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ»

Змістовий модуль 1. Основні методи дослідження органів шлунково–кишкового тракту та нирок

Тема 1. Розпит та огляд хворих із захворюваннями шлунково–кишкового тракту. Огляд та поверхнева пальпація живота.

Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із патологією шлунково–кишкового тракту. Особливості збирання анамнезу захворювання та життя. Зміни зовнішнього вигляду хворого при різній патології шлунково–кишкового тракту. Послідовність огляду живота (форма, розміри, симетричність, стан шкіри та пупка, вгорованість, стан підшкірних судин, характер волосянності). Поняття про топографічні зони та топографічні лінії на поверхні живота. Завдання та методика проведення поверхневої пальпації живота (пальпація до дузі великого та малого радіусу, перевірка симптомів подразнення очеревини, виявлення розходження прямих м'язів живота, наявності пупкових кил та кил білої лінії живота). Методи виявлення асцитів (оглядовий, перкуторний, флюктуації).

Тема 2. Глибока ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунка. Глибока ковзна методична пальпація печінки, селезінки, нирок.

Роль вітчизняних клініцистів у розробці методу пальпації органів черевної порожнини. Проекція відділів шлунково-кишкового тракту на поверхню живота. Послідовність проведення глибокої ковзної методичної пальпації відділів кишківника за методом Образцова–Стражеска: нормальні параметри сигмоподібної, сліпої, термінального відділу клубової, висхідної, нисхідної та поперечно-ободової кишки. Методи визначення нижньої межі шлунка (перкуторний, пальпаторний, стетоакустичний, за шумом плескоту). Правила пальпації воротаря.

Перкуторне визначення розмірів та меж печінки за методами Образцова та Курлова. Причини збільшення та зменшення розмірів печінки. Методика проведення глибокої ковзної пальпації печінки. Характеристика нормальної пальпаторної картини та можливі зміни нижнього краю печінки при патології. Методика перкуторного визначення розмірів селезінки, основні причини її збільшення. Правила пальпації селезінки. Діагностична цінність визначення симптому Пастернацького. Методика пальпаторного дослідження нирок у положення стоячи та лежачи.

Змістовий модуль 2. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях шлунково-кишкового тракту і системи виділення.

Тема 3. Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки, захворювання кишківника. Основні симптоми та синдроми.

Визначення та сучасна класифікація гастриту і пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Основні етіологічні чинники цих захворювань. Розповсюдженість хелікобактеріозу, умови пошкодження слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки. Основні скарги хворих на хронічний гастрит та пептичну виразку. Особливості больового синдрому в залежності від локалізації патологічного вогнища та стану кислотопродукуючої функції шлунка. Прояви диспептичного синдрому при хронічному гастриті та пептичній виразці шлунка і 12-палої кишки. Можливості інструментального та лабораторного обстеження хворих. Основні ускладнення пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Синдром шлункової кровотечі. Основні симптоми та синдроми у хворих на ентерит та коліт: синдром кишкової диспепсії, синдроми мальабсорбції та мальдигестії, синдром подразненого кишківника.

Тема 4. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчовивідних шляхів: хронічному холециститі, холангіті, жовчокам'яній хворобі. Дослідження дуоденального вмісту.

Визначення та принципи сучасної класифікації хронічного холециститу та холангіту. Поняття про дискінезії жовчовивідних шляхів та їх типи. Основні скарги хворих на холецистит і холангіт. Дані фізикального обстеження пацієнтів із хронічним холециститом та холангітом. Поняття про кутанно-вісцеральні та вісцero-кутанні симптоми при захворюваннях жовчовивідних шляхів. Інструментальні методи дослідження при патології жовчовивідних шляхів, лабораторна діагностика та результати дуоденального зондування.

Жовчнокам'яна хвороба: основні скарги та дані фізикального обстеження. Особливості больового синдрому. Основні прояви жовтяничного синдрому та синдрому холестазу, їх лабораторні ознаки.

Тема 5. Основні клінічні та лабораторні прояви хронічних гепатитів і цирозів печінки.

Визначення та принципи сучасної класифікації хронічного гепатиту та цирозу печінки. Основні етіологічні чинники розвитку гепатиту та цирозу печінки. Механізм ураження печінки при гепатитах вірусної етіології. Основні скарги хворих на гепатити та цирози печінки, особливості результатів огляду та дані фізикального обстеження. Морфологічні та біохімічні ознаки ураження печінки. Поняття про індекс гістологічної активності та критерії Чайлда–Пью. Синдроми портальної гіпертензії, печінкової недостатності та гепатолієнальний синдром при ураженнях печінки. Основні ускладнення цирозів печінки.

Тема 6. Діагностичне значення фізичних властивостей сечі, наявність сечі білка, білірубіну, уробіліногену, глюкози та кетонів (ацетонів тіл). Клінічне значення змін осаду сечі. Проби Нечипоренко та Аддіса–Каковського, проба Зимницького та їх клінічне тлумачення. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті.

Визначення та сучасна класифікація гломерулонефриту та пієлонефриту. Основні механізми розвитку гломерулонефриту та пієлонефриту. Скарги хворих при ураженні нирок та результати фізикального обстеження хворих на гломеруло- та пієлонефрит. набряковий синдром та синдром артеріальної гіпертензії при захворюваннях нирок. Можливості інструментальної діагностики патології нирок. Лабораторне дослідження сечі, аналіз та інтерпретація результатів загальноклінічного аналізу сечі, дослідження сечі за Нечипоренком, Амбурже, Аддіса–Каковським, Зимницьким. Сечовий, нефротичний синдроми при захворюваннях нирок. Результати біохімічного дослідження крові при патології нирок. Синдроми ниркової недостатності та ниркової кольки. Визначення та класифікація хронічної хвороби нирок.

Змістовий модуль 3. Ендокринні захворювання та захворювання опорно-рухового апарату, патологія системи крові та інтерпретація результатів лабораторних методів обстеження.

Тема 7. Загально-клінічний аналіз крові та його діагностичне значення. Клінічні та гематологічні прояви ВІЛ-інфекції.

Визначення та сучасна класифікація анемії. Основні лабораторні критерії анемії. Механізм розвитку нестачі заліза в організмі та виникнення залізодефіцитної анемії. Основні клінічні прояви сидеропенічного та загально-гіпоксичного синдромів при залізодефіцитній анемії. Лабораторні критерії залізодефіцитної анемії. Причини та патогенез В₁₂–фолієводефіцитної анемії. Прояви загальноанемічного синдрому, синдромів ураження органів травлення, фунікулярного мієлозу та ураження периферичної крові при В₁₂–

фолієводефіцитній анемії. Основні лабораторні ознаки В₁₂-фолієводефіцитної анемії. Вроджені та набуті гемолітичні анемії: прояви загально-анемічного, жовтяничного синдромів, спленомегалії та гемосидерозу внутрішніх органів. Основні лабораторні критерії гемолітичних анемій та особливості порушення обміну білірубіну. Аналіз та інтерпретація загально-клінічного дослідження крові.

Тема 8. Основні симптоми та синдроми при анеміях, гострих та хронічних лейкозах.

Основні компоненти системи згортання крові. Фактори розвитку кровоточивості та причини геморагічних синдромів – тромбоцитопенії, коагулопатії, геморагічні васкуліти. Характеристика геморагічного синдрому при гемофіліях, тромбоцитопенічний пурпурі та хворобі Шенляйн–Геноха. Прояви суставного, абдомінального, ниркового та анемічного синдромів при цих захворюваннях. Основні методи лабораторної діагностики геморагічних синдромів. Причини розвитку та патогенез синдрому дисемінованого внутрішньо-судинного зсідання крові (ДВЗ). Стадії та клінічні прояви ДВЗ-синдрому, його основні лабораторні критерії.

Тема 9. Курація хворих. Написання історії хвороби.

Історія хвороби як найважливіший інструмент лікарського дослідження хворого, науково-методичний і, юридичний документ. Основні розділи історії хвороби та їх викладення. Основні і другорядні скарги хворого, значення анамнезу хворого для постановки діагнозу захворювання.

Збір скарг у конкретного хворого, виділеного для курації. Аналіз скарг та розподіл їх на основні і «другорядні». Анамнез хвороби. Динаміка виникнення та перебігу симптомів основного та супутніх захворювань із слів хворого та його амбулаторної картки.

Анамнез життя хворого. Дані про розвиток у дитинстві, проведення щеплень, перенесені захворювання. Вік та причини смерті близьких і далеких кровних родичів хворого. Шкідливі звички. Алергологічний, професійний та статевий анамнез.

Фізичне обстеження хворого. Загальний огляд. Положення в ліжку. Стан свідомості. Вираз обличчя. Статура, конституція. Антропометричні дані. Стан шкіри і слизових оболонок. Волосся, нігті. Ожиріння, кахексія. Опорно-руховий апарат. Суглоби, набряки. Органи дихання. Огляд. Пальпація. Перкусія. Аускультация. Органи кровообігу. Огляд і пальпація судин. Огляд, пальпація, перкусія, аускультация серця. Вимірювання артеріального тиску. Органи травлення. Огляд. Стан зубо-щелепної системи та язика. Пальпація, перкусія, аускультация живота. Органи сечостатевої системи. Пальпація, перкусія, аускультация. Органи ендокринної системи. Огляд, пальпація. Виділення головних синдромів; Встановлення попереднього діагнозу.

Складання плану лабораторних та інструментальних методів обстеження. Оцінка їх результатів та постановка клінічного діагнозу.

Тема 10. Захист історії хвороби.

Диференційний діагноз з захворюваннями, що мають подібні клінічні ознаки (не менше 4 захворювань). Формування заключного діагнозу: основний, ускладнення основного, супутні захворювання.

Немедикаментозне, медикаментозне та хірургічне лікування (в разі потреби). Існуючі стандарти лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Основні невідкладні стани, що можуть виникнути у куруємого хворого. Невідкладна допомога при них. Тактика стоматолога при необхідності втручання в ротовій порожнині у куруємого хворого. Використана література.

Захист історії хвороби. Обґрунтування діагнозу, стандарти лікування.

Тема 11. Підсумковий модульний контроль, у т.ч. тест-контроль теоретичної підготовки. Контроль практичних навичок.

10.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
Модуль 1. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання та серцево-судинної системи					
<i>Змістовий модуль 1. Введення в клініку внутрішніх хвороб. Основні правила розпитування та огляду хворого.</i>					
Тема 1. Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини серед клінічних дисциплін терапевтичного профілю. Схема історії хвороби. Анамнестична частина історії хвороби.	5	2	2	–	1
Тема 2. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла.	4		2	–	2
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	<i>9,0</i>	<i>2,0</i>	<i>4,0</i>	–	3
<i>Змістовий модуль 2. Фізикальні та інструментальні методи дослідження стану бронхо–легеневої системи.</i>					
Тема 3. Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки.Перкусія легень. Методика і техніка проведення порівняльної перкусії легень. Перкусія легень. Методика і техніка проведення порівняльної перкусії легень.	4		2	–	2
Тема 4. Перкусія легень. Методика і техніка проведення топографічної перкусії легень.	4	-	2	–	2
Тема 5. Аускультация легень:основні дихальні шуми (везикулярне та бронхіальне дихання).	4	-	2	–	2
Тема 6. Аускультация легень: додаткові	6	2	2	–	2

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври).					
Тема 7. Інструментальні методи обстеження органів дихання. Спірометрія, спірографія. Пікфлоуметрія. Пульсоксиметрія. Методи діагностики синдрому легеневої недостатності. Ультрасонографічне дослідження легеневої тканини.	8	2	2	2	2
Разом за змістовим модулем 2.	26,0	4,0	10,0	2,0	10,0
Змістовий модуль 3. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання.					
Тема 8. Синдром порушення бронхіальної прохідності. Синдром підвищеної повітряності легень. Основні клінічні прояви при хронічному бронхіті та бронхіальній астмі. Емфізема легень. Дослідження мокротиння при бронхіальній астмі, бронхіті.	6	2	2	-	2
Тема 9. Синдром ущільнення легеневої тканини. Пневмонії: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження. Пневмосклероз. Рак легень. Дослідження мокротиння при пневмонії та раку легень. Основні симптоми та синдроми при сухому та ексудативному плевриті. Роль дослідження плеврального випоту в диференційній діагностиці плевральних випотів. УЗД плевральних порожнин.	6	2	2	-	2
Разом за змістовим модулем 3.	12,0	4,0	4,0	-	4,0
Змістовий модуль 4. Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи.					
Тема 10. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	4	—	2	-	2
Тема 11. Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.	6	2	2	—	2
Тема 12. Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкуторне визначення меж	5	1	2	—	2

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
відносної та абсолютної серцевої тупості. Вистукування серця при патологічних станах. Зміни границь серця, що викликані захворюваннями серця і позасерцевими причинами. Демонстрація рентгенограм з різними конфігураціями серця.					
Тема 13. Аускультация серця (із застосуванням електронного стетоскопу). Нормальні серцеві тони, додаткові тони.	7	2	2	1	2
Тема 14. Вислуховування серця при патології, зміни сили (гучності) тонів: посилення і послаблення обох тонів серця і кожного окремо, розщеплення та роздвоєння тонів, ритм «перепілки», ритм «галопа», маятникоподібний ритм та ембріокардія.	5	-	2	1	2
Тема 15. Аускультация серця: органічні серцеві шуми.	5	-	2	1	2
Тема 16. Функціональні шуми серця, механізм їх походження. Відмінність органічних (клапанних) шумів від функціональних. Позасерцеві шуми: шум тертя перикарда, плевро-перикардальний, кардіопульмональний шуми. Розбір фонокардіограм.	4	-	2	-	2
Разом за змістовим модулем 4.	34,0	4,0	14,0	3,0	13,0
Змістовий модуль 5. Інструментальні методи дослідження серцево–судинної системи.					
Тема 17. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків.	5	2	2	–	1
Тема 18. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму та збудливості.	4	–	2	–	2
Тема 19. ЕКГ-ознаки порушень провідності. Основи проведення електроімпульсної терапії.	4	–	2	–	2
Тема 20. ЕКГ-ознаки при ішемії та некрозі міокарда.	4	-	2	-	2

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
Разом за змістовим модулем 5.	17,0	2,0	8,0	-	7,0
<i>Змістовий модуль 6. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях органів серцево-судинної системи.</i>					
Тема 21. Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.	5	—	2	-	3
Тема 22. Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.	5	—	2	-	3
Тема 23. Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при стенокардії та інфаркті міокарда.	6	2	2	-	2
Тема 24. Підсумковий модульний контроль, у т.ч. Тест-контроль теоретичної підготовки Контроль практичних навичок Аналіз результатів інструментальних досліджень.	4	-	2	-	2
Разом за змістовим модулем 6.	20,0	2,0	8,0	-	10,0
Усього годин з модуля 1.	118	18	48	5	47
Модуль 2. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату					
<i>Змістовий модуль 1. Основні методи дослідження при захворюваннях шлунково-кишкового тракту і системи виділення.</i>					
Тема 1. Розпит та огляд хворих із захворюваннями органів травлення. Огляд та поверхнева пальпація живота.	3	-	2		1
Тема 2. Глибока ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунка. Глибока ковзна методична пальпація печінки, селезінки, нирок.	5	-	2	-	3
Разом за змістовим модулем 1.	8,0	-	4,0	-	4,0
Змістовий модуль 2. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях шлунково-кишкового					

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
тракту і системи виділення.					
Тема 3. Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки, захворювання кишківника. Основні симптоми та синдроми.	6	2	2	1	1
Тема 4. Основні симптоми та синдроми при жовчовивідних шляхів – хронічному холециститі, холангіті, жовчнокам'яній хворобі. Дослідження дуоденального вмісту.	4	-	2	1	1
Тема 5. Основні клінічні та лабораторні прояви хронічних гепатитів і цирозів печінки.	6	2	2	1	1
Теиа 6. Діагностичне значення фізичних властивостей сечі, наявність сечі білка, білірубіну, уробіліногену, глюкози та кетонових (ацетонових тіл). Клінічне значення змін осаду сечі. Проби Нечипоренко та Аддіса-Каковського, проба Зимницького та їх клінічне тлумачення. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті.	4	-	2	1	1
Разом за змістовим модулем 2.	20,0	4,0	8,0	4,0	4,0
Змістовий модуль 3. Ендокринні захворювання та захворювання опорно-рухового апарату, патологія системи крові та інтерпретація результатів лабораторних методів обстеження.					
Тема 7. Загально-клінічний аналіз крові та його діагностичне значення. Клінічні та гематологічні прояви ВІЛ-інфекції.	6	2	2	1	1
Тема 8. Основні симптоми та синдроми при анеміях, гострих і хронічних лейкозах.	6	2	2	1	1
Основні симптоми та синдроми при цукровому діабеті. Основні клінічні прояви захворювань щитовидної залози.	4	2	—	1	1
Захворювання опорно-рухового апарату. Методи клінічного, лабораторного та	5	2	-	2	1

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС	
				Індивід.	Самост.
інструментального обстеження. Дифузні захворювання сполучної тканини: системний червоний вовчак, склеродермія, дерматоміозит. Етіологія, клініка, принципи лікування.					
Разом за змістовим модулем 3.	21,0	8,0	4,0	5,0	4,0
Тема 9. Індивідуальна робота (курація хворих з написанням історії хвороби та її захистом)*	5		2	1*	2
Тема 10. Захист історії хвороби.	4	-	2		2
Тема 11. Підсумковий контроль знань та умінь студентів з виявлення основних симптомів та синдромів захворювань внутрішніх органів	4		2		2
Усього годин з модуля 2	62	12	22	10	18
УСЬОГО ГОДИН З ДИСЦИПЛІНИ	180	30	70	15	65
				80	

11.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання та серцево-судинної системи		
1.	Пропедевтика внутрішньої медицини як введення у клініку внутрішніх хвороб. Основні методи обстеження хворих. Інструментальні методи дослідження в діагностиці захворювань органів дихання	2
2.	Синдром порушення бронхіальної прохідності. Синдром підвищеної повітряності легеневої тканини. ХОЗЛ, БА. Дослідження мокротиння при ХОЗЛ та БА. Емфізема легень.	2
3.	Синдром ущільнення легеневої тканини. Дольова та вогнищева пневмонія. Рак легень. Дослідження мокротиння при пневмонії та раку легень. Ателектаз легень. Легенева недостатність. Роль пульсоксиметрії в діагностиці легеневої недостатності.	2
4.	Синдром накопичення повітря і рідини в плевральній порожнині. Сухий та ексудативний плеврити. Гідроторакс. Роль дослідження плеврального випоту в диференційній діагностиці плевральних випотів. УЗД плевральних порожнин.	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
5.	Симптоми при захворюваннях серцево-судинної системи, що виявляються при проведенні клінічного обстеження пацієнта.	2
6.	Аускультация серця. Нормальні тони серця. Симптоми, які виявляються при аускультатії серця.	2
7.	Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи. ЕКГ в нормі. ЕКГ-ознаки інфаркту міокарда.	2
8.	Порушення ритму та провідності. Клінічні та електрокардіографічні аспекти.	2
9.	Основні симптоми та синдроми при ішемічній хворобі серця. Синдроми серцевої та судинної недостатності при захворюваннях серцево-судинної системи.	2
Усього з модуля 1		18
Модуль 2. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату		
1.	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях шлунка і кишківника. Методи ендоскопічних та ультразвукографічних досліджень в гастроентерології.	2
2.	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях гепатобіліарної системи (хронічні гепатити, цирози).	2
3.	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок. Клініко-лабораторні аспекти. Симптоматологія гострого та хронічного гломерулонефриту і пієлонефриту.	2
4.	Основні симптоми та синдроми при анеміях. Геморагічні синдроми. СНІД. Основні клінічні прояви, лабораторні та інструментальні показники.	2
5.	Клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики захворювань ендокринної системи і порушення обміну речовин. Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, клініка, принципи лікування.	2
6.	Захворювання опорно-рухового апарату. Методи клінічного, лабораторного та інструментального обстеження. Дифузні захворювання сполучної тканини: системний червоний вовчак, склеродермія, дерматоміозит. Етіологія, клініка, принципи лікування.	2
Усього з модуля 2		12
УСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ		30

12.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях		

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
органів дихання та серцево-судинної системи		
1.	Схема історії хвороби. Проведення розпиту хворого по системах органів.	2
2.	Загальний огляд хворого. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого.	2
3.	Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки. Перкусія легень. Методика і техніка проведення порівняльної перкусії легень..	2
4.	Перкусія легень. Методика і техніка проведення топографічної перкусії легень.	2
5.	Аускультация легень: основні дихальні шуми (везикулярне та бронхіальне дихання).	2
6.	Аускультация легень: додаткові дихальні шуми (крепітація, хрипи, шум тертя плеври).	2
7.	Інструментальні методи обстеження органів дихання. Спірометрія, спірографія. Пікфлоуметрія. Пульсоксиметрія. Ультрасонографічне дослідження легеневої тканини. Методи діагностики синдрому легеневої недостатності.	2
8.	Синдром порушення бронхіальної прохідності. Синдром підвищеної повітряності легень. Основні клінічні прояви при хронічному бронхіті та бронхіальній астмі. Емфізема легень. Дослідження мокротиння при бронхіальній астмі, бронхіті.	2
9.	Синдром ущільнення легеневої тканини. Пневмонії: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження. Пневмосклероз. Рак легень. Дослідження мокротиння при пневмонії та раку легень. Основні симптоми та синдроми при сухому та ексудативному плевриті. Роль дослідження плеврального випоту в диференційній діагностиці плевральних випотів. УЗД плевральних порожнин.	2
10.	Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	2
11.	Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.	2
12.	Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкуторне визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості. Вистукування серця при патологічних станах. Зміни границь серця, що викликані захворюваннями серця і позасерцевими причинами. Демонстрація рентгенограм з різними конфігураціями серця.	2
13.	Аускультация серця (із застосуванням електронного стетоскопу).	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Нормальні серцеві тони, додаткові тони.	
14.	Вислуховування серця при патології, зміни сили (гучності) тонів: посилення і послаблення обох тонів серця і кожного окремо, розщеплення та роздвоєння тонів, ритм «перепілки», ритм «галопа», мятникоподібний ритм та ембріокардія.	2
15.	Аускультация серця: органічні серцеві шуми.	2
16.	Функціональні шуми серця, механізм їх походження. Відмінність органічних (клапанних) шумів від функціональних. Позасерцеві шуми: шум тертя перикарда, 25плевро- перикардiальний, кардіопульмональний шуми. Розбір фонокардіограм.	2
17.	Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків.	2
18.	ЕКГ-ознаки порушень автоматизму та збудливості.	2
19.	ЕКГ-ознаки порушень провідності. Основи проведення електроімпульсної терапії.	2
20.	ЕКГ-ознаки при ішемії та некрозі міокарда.	2
21.	Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко–інструментальних методів обстеження.	2
22.	Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко–інструментальних методів обстеження.	2
23.	Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при стенокардії та інфаркті міокарда.	2
24.	Підсумковий модульний контроль, у т.ч. Тест-контроль теоретичної підготовки Контроль практичних навичок Аналіз результатів інструментальних досліджень.	2
Усього з модуля 1		48
Модуль 2. Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату		
1.	Розпит та огляд хворих із захворюваннями органів травлення. Огляд та поверхнева пальпація живота.	2
2.	Глибока ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунка. Глибока ковзна методична пальпація печінки, селезінки, нирок.	2
3.	Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, виразкову хворобу шлунка та 12-палої кишки.	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Основні симптоми та синдроми.	
4.	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчовивідних шляхів: хронічному холециститі, холангіті, жовчнокам'яній хворобі. Дослідження дуоденального вмісту.	2
5.	Основні клінічні та лабораторні прояви хронічних гепатитів і цирозів печінки.	2
6.	Діагностичне значення фізичних властивостей сечі, наявність сечі білка, білірубіну, уробіліногену, глюкози та кетонів (ацетонів тїл). Клінічне значення змін осаду сечі. Проби Нечипоренко та Аддіса-Каковського, проба Зимницького та їх клінічне тлумачення. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті.	2
7.	Загально-клінічний аналіз крові та його діагностичне значення. Клінічні та гематологічні прояви ВІЛ-інфекції.	2
8.	Основні симптоми та синдроми при анеміях, гострих і хронічних лейкозах.	2
9.	Курація хворих. Написання історії хвороби.	2
10.	Захист історії хвороби.	2
11.	Підсумковий модульний контроль, у т.ч. Тест-контроль теоретичної підготовки Контроль практичних навичок	2,0
Усього з модуля 2		22
УСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ		70

13.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми (або зміст роботи)	Кількість годин
Модуль 1: «Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання та серцево-судинної системи»		
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого . Підготовка до проміжних контролів засвоєння матеріалу. Підготовка до підсумкового контролю знань та умінь студентів з основних методів обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб	41
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: Інструментальні методи дослідження серцево-судинної системи: велоергометрія, холтерівське моніторування	5

№ з/п	Назва теми (або зміст роботи)	Кількість годин
3.	Оволодіння умінням аналізувати:	
	– результати дослідження функції зовнішнього дихання	
	– дані електрокардіографічного дослідження	
	– результати інтрагастральної рН-метрії та дуодентального зондування	
4.	Написання історії хвороби (анамнестична частина)	
5.	Індивідуальна робота:	
	– Проведення досліджень функції зовнішнього дихання у показових хворих, обробка отриманих даних та доповідь на занятті	2
	– Реєстрація ЕКГ, участь у провеенні інструментальних досліджень у показових хворих з обробкою даних та доповіддю на занятті	2
	– Проведення обстеження показового хворого та підготовка огляду наукової літератури щодо досліджуваного випадку	2
Усього з модуля 1		52
Модуль 2: «Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату»		
1.	Передаудиторна теоретична підготовка до практичних занять за планом практичних занять. Підготовка до підсумкового контролю знань та умінь з виявлення основних симптомів і синдромів захворювань внутрішніх органів	20
2.	Опрацювання тем, які не викладаються на практичних заняттях:	
	Основні симптоми та синдроми при цукровому діабеті.	4
	Основні клінічні прояви захворювань щитовидної залози (гіпо- та гіпертиреоз).	4
Усього з модуля 2		28

Основними видами самостійної роботи студентів є:

- Передаудиторна підготовка до практичних занять
- Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять
- Опанування методами обстеження хворого
- Опанування навичками інструментальних методів обстеження хворого
- Аналіз та інтерпретація результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження хворого
- Самостійна курація хворих із написанням історії хвороби
- Підготовка до проміжних та підсумкових модульних контролів
- Виконання індивідуальної роботи

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Підготовка ілюстративних матеріалів (таблиці, графологічні схеми) за тематикою практичного заняття.
2. Участь у роботі студентського наукового гуртка: написання тез, статті.
3. Участь у роботі студентського наукового гуртка: доповідь на студентській науковій конференції.
4. Проведення фізикального та інструментального обстеження показового хворого із підготовкою наукової літератури щодо досліджуваного випадку
5. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про сучасні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб
6. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про особливості синдромної діагностики захворювання із типовим перебігом, обраного за бажанням студента.
7. Створення мультимедійних презентацій з відповідної теми з доповіддю на практичному занятті.
8. Підбір відеоматеріалів за тематикою практичного заняття.

Завдання для самостійної роботи

Базовий перелік видів самостійної роботи студентів, розроблений відповідно до структури навчальної дисципліни, представлений у р. 6 «Самостійна робота». Обов'язковим видом самостійної роботи студентів є курація хворих та написання розгорнутої історії хвороби, що передбачено при вивченні модуля № 2 «Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату». При цьому завданнями для самостійної роботи є:

1. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією серцево-судинної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті.
2. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією бронхо-легеневої системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті.
3. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією травної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті.

Студент самостійно обирає те захворювання, за яким він проводитиме курацію (розпитування, обстеження) пацієнта.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ модуля № 1:

**«Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів
дихання та серцево-судинної системи»**

1. «Основні методи діагностики внутрішніх хвороб.
2. Схема розпитування обстежуваного. Основні структурні частини анамнезу.

3. Послідовність проведення загального огляду хворого.
4. Типи тілобудови та основні їх критерії.
5. Послідовність пальпації лімфатичних вузлів та характеристика отриманих даних.
6. Правила проведення огляду голови та шиї.
7. Послідовність проведення огляду тулуба та кінцівок.
8. Статичний огляд грудної клітки, діагностичне значення основних симптомів.
9. Динамічний огляд грудної клітки, діагностичне значення основних симптомів.
10. Огляд передсерцевої ділянки, діагностичне значення основних симптомів.
11. Послідовність проведення огляду живота, визначення основних симптомів.
12. Основні властивості пульсу, правила та послідовність їх визначення.
13. Правила вимірювання артеріального тиску. Визначення систолічного та діастолічного тиску за методом Короткова, розрахунок пульсового, середньодинамічного тиску.
14. Пальпаторне дослідження грудної клітки: послідовність проведення, клінічне значення основних симптомів.
15. Пальпаторне дослідження передсерцевої ділянки, визначення клінічного значення знайдених симптомів.
16. Поверхнева пальпація живота: алгоритм проведення та аналізу отриманих даних.
17. Теоретичні засади та принципи глибокої методичної ковзної пальпації живота за методом Образцова-Стражеска.
18. Пальпаторне дослідження сигмоподібної, сліпої кишки, термінального відділу клубової кишки, їх властивості в нормі.
19. Правила пальпації висхідної та нисхідної ободової кишки, їх властивості в нормі.
20. Методи визначення нижньої межі шлунка.
21. Пальпаторне дослідження поперечної ободової кишки, основні властивості.
22. Правила пальпації печінки, діагностичне значення основних симптомів.
23. Пальпаторне дослідження селезінки.
24. Способи визначення наявності рідини у черевній порожнині.
25. Послідовність проведення порівняльної перкусії легень. Основні перкуторні тони та механізм їх формування.
26. Алгоритм проведення топографічної перкусії легень. Топографічні параметри легень в нормі та при патології.
27. Перкуторне дослідження серця – відносна серцева тупість: нормальні межі та їх зміщення при змінах камер серця.
28. Перкуторне дослідження серця – абсолютна серцева тупість: нормальні межі та їх зміщення внаслідок серцевих та позасерцевих причин.
29. Перкуторне визначення судинного пучка, його діагностичне значення.
30. Перкусія печінки за методом Образцова: послідовність проведення, параметри в нормі та при патології.
31. Перкусія печінки за методом Курлова: послідовність проведення, параметри в нормі та при патології.
32. Перкуторне визначення меж селезінки. Правила проведення, причини збільшення селезінки.
33. Аускультация легень – визначення основних дихальних шумів, їх якісних та кількісних змін.
34. Аускультация легень – визначення додаткових дихальних шумів, їх класифікація, алгоритм характеристики аускультативної картини легень
35. Механізми утворення та різновиди хрипів, їх діагностичне значення.
36. Основні причини утворення крепітації та шуму тертя плеври. Їх діагностичне

- значення та способи диференціювання.
37. Правила та послідовність дослідження бронхофонії, її діагностичне значення.
 38. Аускультация серця – серцеві тони, механізм їх формування та зміни за силою і тембром.
 39. Розщеплення та роздвоєння серцевих тонів, поняття про акцентування II тону.
 40. Додаткові серцеві тони – ритм перепілки та ритм галопу.
 41. Аускультация серцевих шумів: класифікація та умови виникнення.
 42. Аускультация серцевих шумів: послідовність характеристики, відмінності між органічними та функціональними шумами.
 43. Діастолічні функціональні шуми (Флінта, Кумбса, Грехема–Стіла): умови виникнення та діагностичне значення.
 44. Правила аналізу ЕКГ. Критерії синусового ритму, підрахунок ЧСС та визначення положення електричної осі серця.
 45. ЕКГ–ознаки порушень автоматизму.
 46. ЕКГ–ознаки порушень збудливості. Диференціація основних видів екстрасистол.
 47. ЕКГ–ознаки порушень провідності. Класифікація порушень провідності.
 48. ЕКГ–ознаки фібриляції та тріпотіння передсердь. Механізми їх виникнення.
 49. ЕКГ–ознаки фібриляції та тріпотіння шлуночків.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ модулю № 2:

органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату»:

1. Синдром ущільнення легеневої тканини: причини, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
2. Синдром підвищення повітряності легень: причини, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
3. Синдром накопичення рідини в плевральній порожнині: причини, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
4. Синдром накопичення повітря в плевральній порожнині: причини, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
5. Синдром бронхіальної обструкції: причини, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
6. Синдром болю в серці: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
7. Синдром серцевої недостатності: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
8. Синдром судинної недостатності: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
9. Синдром артеріальної гіпертензії: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
10. Диспептичний синдром: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
11. Дисфагічний синдром; етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
12. Типи дискінезії жовчовивідних шляхів: основні клінічні прояви, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
13. Синдром портальної гіпертензії: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.

14. Синдром жовтяниці: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
15. Синдром шлунково-кишкової кровотечі: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
16. Нефротичний синдром: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
17. Сечовий синдром: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та Інструментальні методи діагностики.
18. Синдром гострої ниркової недостатності: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
19. Синдром хронічної ниркової недостатності: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
20. Анемічний синдром; етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
21. Гіперпластичний синдром при хворобах органів кровотворення: етіологія, патогенез, клінічні, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
22. Геморагічні синдроми: класифікація, патогенез, клінічні та лабораторні методи діагностики.
23. Гіпертиреоїдний синдром: основні причини, клінічні прояви, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
24. Гіпотиреоїдний синдром: основні причини, клінічні прояви, лабораторні та інструментальні методи діагностики.
25. Бронхіти: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
26. Бронхоектатична хвороба: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
27. Бронхіальна астма: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
28. Емфізема легень: симптоматика, діагностика.
29. Госпітальна та позагоспітальна пневмонії: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
30. Сухий та ексудативний плеврити: симптоматика, діагностика.
31. Рак легень: основні клінічні форми, симптоматика, діагностика.
32. Мітральні вади серця: основні клінічні прояви, діагностика.
33. Аортальні вади серця: основні клінічні прояви, діагностика.
34. Ішемічна хвороба серця: основні клінічні прояви та діагностика стенокардії.
35. Ішемічна хвороба серця: основні клінічні прояви та діагностика гострого інфаркту міокарда.
36. Гіпертонічна хвороба: сучасна класифікація, клінічні прояви, діагностика.
37. Симптоматичні артеріальні гіпертензії: класифікація; дані фізикального, інструментального та лабораторного обстеження, які дозволяють запідозрити вторинну артеріальну гіпертензію.
38. Хронічний гастрит: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
39. Пептична виразка шлунка та 12-палої кишки: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
40. Хронічний холецистит та холангіт: класифікація, основні клінічні прояви, діагностика.
41. Жовчнокам'яна хвороба: стадії розвитку, симптоматика, діагностика.
42. Гепатити: основні клінічні прояви, діагностика.
43. Цирози печінки: основні клінічні прояви, діагностика.
44. Гострий та хронічний гломерулонефрит: основні клінічні прояви, діагностика.
45. Гострий та хронічний пієлонефрит: основні клінічні прояви, діагностика.

46. Анемії: класифікація, основні синдроми.
47. Залізодефіцитна анемія: патогенез, клінічні прояви, лабораторні критерії.
48. В₁₂–фолієводефіцитна анемія: патогенез, клінічні прояви, лабораторні критерії.
49. Гемолітична анемія: класифікація, основні синдроми, лабораторні критерії.
50. Гемофілія: класифікація, основні клінічні прояви, лабораторна діагностика.
51. Тромбоцитопенічна пурпура: основні клінічні прояви, лабораторна діагностика.
52. Геморагічний васкуліт (хвороба Шенляйн–Геноха): основні клінічні прояви, лабораторна діагностика.
53. Цукровий діабет: класифікація, основні симптоми та синдроми, лабораторна діагностика.

Комплекти практичних завдань формуються безпосередньо з переліку практичних навичок, якими має опанувати студент під час вивчення кожного з двох модулів дисципліни, що являють собою стандартизовані за методикою виконання практичні роботи.

16.ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ модуля № 1:

**«Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів
дихання та серцево-судинної системи»:**

1. Провести розпитування хворого. Зробити висновок щодо отриманих анамнестичних даних. Визначити основні симптоми та синдроми.
2. Провести загальний огляд показового хворого. Визначити провідні симптоми.
3. Провести огляд голови та шиї показового хворого. Визначити клінічне значення симптомів.
4. Провести огляд тулуба та кінцівок показового хворого. Визначити клінічне значення симптомів.
5. Провести огляд грудної клітки хворого із бронхо–легеневою патологією, оцінити статичні та динамічні ознаки.
6. Провести огляд передсерцевої ділянки, визначити клінічне значення симптомів.
7. Провести огляд живота, визначити клінічне значення симптомів.
8. Провести пальпаторне дослідження грудної клітки визначити клінічне значення симптомів.
9. Провести пальпаторне дослідження лімфовузлів, оцінити результати.
10. Провести пальпаторне дослідження щитовидної залози, оцінити отримані дані.
11. Провести пальпаторне дослідження пульсу, визначити клінічне значення симптомів.
12. Провести пальпаторне дослідження передсерцевої ділянки, визначити клінічне значення симптомів.
13. Провести поверхневу пальпацію живота, визначити клінічне значення симптомів.
14. Провести пальпаторне дослідження сигмоподібної кишки, визначити клінічне значення симптомів.
15. Провести пальпаторне дослідження сліпої кишки, визначити клінічне значення симптомів.
16. Провести пальпаторне дослідження висхідного відділу ободової кишки визначити клінічне значення симптомів.
17. Провести пальпаторне дослідження низхідного відділу ободової кишки, визначити клінічне значення симптомів.
18. Провести пальпаторне дослідження поперечної ободової кишки, визначити клінічне значення симптомів.
19. Провести пальпаторне дослідження печінки, визначити клінічне значення симптомів.

20. Провести пальпаторне дослідження селезінки, визначити діагностичне значення симптомів.
21. Провести пальпаторне і перкуторне дослідження нирок, визначити діагностичне значення симптомів.
22. Визначити нижню межу шлунка, оцінити отримані дані.
23. Визначити наявність рідини у черевній порожнині, дати клінічну оцінку.
24. Провести вимірювання артеріального тиску на верхніх кінцівках, оцінити отримані дані.
25. Провести вимірювання артеріального тиску на нижніх кінцівках, оцінити отримані дані.
26. Провести порівняльну перкусію легень і визначити клінічне значення симптомів.
27. Провести топографічну перкусію легень і визначити діагностичне значення симптомів.
28. Провести перкуторне дослідження серця, визначити межі відносної тупості серця, дати клінічну оцінку.
29. Провести перкуторне дослідження серця, визначити межі абсолютної тупості серця, дати клінічну оцінку.
30. Методом перкусії визначити межі печінки, оцінити діагностичне значення симптомів.
31. Методом перкусії визначити межі селезінки, дати клінічну оцінку.
32. Провести аускультацию легень, визначити кількісні та якісні зміни дихання, дати клінічну оцінку.
33. Провести аускультацию легень, визначити додаткові дихальні шуми, дати клінічну оцінку.
34. Провести дослідження бронхофонії, дати клінічну оцінку.
35. Провести аускультацию артерій, визначити діагностичне значення симптомів.
36. Провести аускультацию серця, визначити зміни його тонів, дати клінічну оцінку.
37. Провести аускультацию серця, визначити діагностичне значення шумів серця.
38. Проаналізувати ЕКГ хворого з порушенням автоматизму серця.
39. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням збудливості серця. Провести диференціальну діагностику екстрасистол.
40. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням провідності серця.
41. Проаналізувати ЕКГ хворого із комбінованим порушенням збудливості та провідності серця.
42. Проаналізувати ФКГ хворого із вадою серця.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ модуля № 2:

«Основні методи обстеження, симптоми та синдроми при захворюваннях органів шлунково-кишкового тракту, нирок, опорно-рухового апарату»:

1. Провести фізикальне обстеження хворого із мітральною вадою серця. Визначити провідні симптоми та синдроми.
2. Провести фізикальне обстеження хворого із аортальною вадою серця. Визначити провідні симптоми та синдроми.
3. Провести фізикальне обстеження хворого на артеріальну гіпертензію. Визначити провідні симптоми та синдроми.
4. Провести розпит хворого на ішемічну хворобу серця (стабільну стенокардію напруги), деталізувати больовий синдром, визначити функціональний клас пацієнта.

5. Провести загальний огляд та фізикальне обстеження хворого на гострий інфаркт міокарда. Визначити основні симптоми та синдроми.
6. Оцінити ЕКГ хворого із гострим інфарктом міокарда, визначити характер та локалізацію ураження серцевого м'яза.
7. Провести фізикальне обстеження хворого із серцевою недостатністю. Визначити основні симптоми та синдроми, встановити функціональний клас пацієнта.
8. Провести розпит та огляд хворого із обструктивним захворюванням легень. Визначити основні симптоми та синдроми, з урахуванням даних спірографії встановити стадію захворювання.
9. Провести пальпацію, перкусію грудної клітки та аускультатию легень у хворого із обструктивним захворюванням легень. Визначити основні симптоми та синдроми.
10. Провести розпит та фізикальне дослідження хворого на пневмонію. Визначити основні симптоми та синдроми.
11. Провести розпит та фізикальне обстеження хворого із плевритом. Визначити характер плевриту, основні симптоми та синдроми.
12. Провести розпитування, огляд та пальпацію живота у хворого на хронічний гастрит. Визначити провідні синдроми.
13. Проаналізувати результати інтрагастральної рН-метрії у хворого на хронічний гастрит. Оцінити кислотоутворюючу функцію шлунка.
14. Провести розпитування, огляд та пальпацію живота у хворого на пептичну виразку шлунка/12-палої кишки. Визначити основні синдроми, розпізнати можливу локалізацію виразки.
15. Провести розпитування, огляд та та пальпацію живота у хворого на хронічний холецистит. Перевірити основні симптоми, характерні для ураження жовчного міхура. Визначити основні синдроми.
16. Провести розпитування, огляд та та пальпацію живота у хворого на хронічний холангіт. Визначити основні синдроми.
17. Оцінити дані багатомоментного дуоденального зондування пацієнта із захворюванням жовчовивідних шляхів. Визначити основні симптоми та локалізацію ураження.
18. Провести розпитування та огляд хворого на гепатит (або цироз печінки). Визначити основні симптоми та синдроми.
19. Провести фізикальне дослідження хворого на гепатит (або цироз печінки). Визначити основні синдроми з урахуванням даних біохімічного дослідження крові та аналізу сечі.
20. Провести фізикальне дослідження хворого із захворюванням нирок (пієлонефритом або гломерулонефритом). Визначити основні синдроми.
21. Проаналізувати загальноклінічний аналіз сечі хворого із захворюванням нирок, аналіз сечі за методами Зимницького та Нечипоренка. Визначити основні симптоми та синдроми. Зробити висновок про характер ураження нирок.
22. Провести фізикальне обстеження хворого із анемією. Визначити основні симптоми та синдроми, з урахуванням загального аналізу крові визначити характер анемії.
23. Провести розпитування та загальний огляд хворого на цукровий діабет, дослідити пульс на судинах верхніх та нижніх кінцівок, виміряти артеріальний тиск. Визначити основні симптоми та синдроми.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Методи і форми контролю та оцінювання успішності студентів з дисципліни здійснюються відповідно до вимог програми та Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи

організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (лист МОЗ України № 08.01-47/10395 від 15.04.2014).

При оцінюванні знань студентів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове, комп'ютерне), структуровані письмові роботи, структурований контроль практичних навичок.

Методи контролю:

Теоретичних знань— тестування письмове та комп'ютерне, індивідуальне опитування, співбесіда, структуровані за змістом письмові роботи.

Практичних навичок та умінь— контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок:

- розпитування хворого,
- огляд загальний і місцевий,
- пальпація, перкусія, аускультация,
- оцінка за стандартизованим алгоритмом результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження хворого, передбачених програмою дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини».
- узагальнення результатів суб'єктивного, фізикального, лабораторного та інструментального обстеження хворого із оформленням стандартизованої історії хвороби
- складання плану подальшого обстеження хворого.

Форми контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

Проміжний контроль здійснюється на останньому занятті змістового модуля та передбачає стандартизований контроль засвоєння відповідного тематичного блоку інформації із виставленням оцінки «зараховано» або «не зараховано» (в останньому випадку студент має перескласти проміжний контроль).

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Контроль засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, здійснюється під час підсумкового контролю (зазвичай 2го модулю, при написанні історії хвороби).

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю (зазвичай 2го модулю при написанні історії хвороби)

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів на останньому практичному занятті модуля.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» визначається кожним ВНЗ МОЗ України за рішенням Вченої ради і може проводитись у вигляді підсумкового модульного контролю, екзамену або диференційованого заліку.

Рекомендованою формою підсумкового контролю успішності навчання, незалежно від форми організації освітнього процесу, є підсумковий модульний контроль. Підсумковий модульний контроль успішності навчання проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів на останньому окремому практичному занятті модуля. До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали всі аудиторні навчальні заняття (лекції, практичні заняття), передбачені календарним планом, склали проміжні контролю з оцінкою «зараховано», виконали всі види робіт, передбачені програмою навчальної дисципліни та набрали за поточну початкову діяльність кількість балів, не меншу за мінімальну.

Підсумковий контроль передбачає перевірку теоретичних знань студента, демонстрацію виконання ним практичних навичок та вирішення ситуаційних завдань з інтерпретацією результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження хворих.

Регламенти підсумкових контролів розробляються кожною кафедрою із вказанням етапів їх проведення, переліку засобів діагностики, кількості конкретних завдань та критеріїв оцінювання для кожного етапу контролю.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів Буковинського державного університету в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (схваленої рішенням Вченої ради від 29 травня 2014 року, протокол №9), розробленої згідно вимог листа МОЗ України від 15.04.2014 №08.01-47/10395 щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу як технологія ECTS включає:

- вивчення навчальних дисциплін (проходження практик) структурованих на модулі як задокументовані, логічно завершені частини навчальної програми, що реалізуються за допомогою відповідних форм організації навчального процесу і закінчуються підсумковим модульним контролем;
- впровадження кредитів ECTS (ЄКТС) як одиниць виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння навчальної дисципліни;

Кредити (Credit) призначаються кваліфікаціям або навчальним програмам в цілому, а також їхнім навчальним (освітнім) компонентам (таким як: модулі, навчальні курси, курсова робота, виробнича практика та лабораторна робота).

Кредит включає усі види робіт студента, передбачені у затвердженому індивідуальному плані: аудиторну, самостійну, підготовку до державної атестації, складання ліцензійних інтегрованих іспитів „Крок 1” і „Крок 2”, практично орієнтованого державного іспиту, виробничу практику, виконання курсових робіт тощо. Один кредит ECTS становить 30 (36) академічних годин.

- здійснення зарахування кредитів студентами зі складових навчального плану (навчальних дисциплін, практик, курсових та кваліфікаційних робіт) на підставі отримання позитивних оцінок підсумкового (-их) контролю (-ів). Встановлення кредитів студентами здійснюється у повному обсязі відповідно до кредитів, встановлених навчальній складовій, і лише після повного їх виконання;

- відсутність у графіку навчального процесу екзаменаційних сесій, адже здійснюється контроль засвоєння студентом кожного модуля навчальної дисципліни;

- застосування декількох шкал оцінювання, включаючи рейтингову шкалу оцінювання ECTS, які конвертуються одна в одну за певними правилами.

Оцінювання модуля

Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (ПМК) (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати під час вивчення кожного модуля становить 200 балів, в тому числі за поточну навчальну діяльність — 120 балів (60%), за результатами підсумкового модульного контролю — 80 балів (40%).

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачених методичною розробкою для вивчення теми. Студент має отримати оцінки з кожної теми.

При оцінюванні засвоєння кожної теми модуля студенту виставляється оцінка за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих в університеті **критеріїв оцінювання** для дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який глибоко і твердо засвоїв матеріал і послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому у студента не виникає труднощів при зміні завдання, вільно справляється із задачами, питаннями та іншими видами використання знань, показує знання монографічної літератури, вірно обґрунтовує прийняття рішення, володіє різносторонніми навичками практичної роботи. Відповідає 5 балам для модуля №1.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який твердо знає матеріал, грамотно і по суті відповідає його, котрий не допускає суттєвих помилок у відповіді на запитання, вірно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Відповідає 4 балам для модуля №1.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, котрий має знання основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає помилки, недостатньо правильно формує, порушує

послідовність у викладенні матеріалу і відчуває труднощі у виконанні практичної роботи. Відповідає 3 балам для модуля №1.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, котрий не знає частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою, але може бути різною для різних модулів однієї дисципліни і визначатися кількістю тем у модулі.

Підсумковий бал за поточну діяльність визначається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Розподіл балів за поточну діяльність

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 120/4	-	23	5	4	3	0	5	74
Модуль 2 60/2	-	10	11	9	7	0	10	80

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» на кожному занятті з додаванням балів за індивідуальне завдання. Наприклад:

модуль 1 – 3 бали x 23 теми + 5 балів індивідуальне завдання = 74 бали.

модуль 2 – 7 балів x 10 тем + 10 балів індивідуальне завдання = 80 бали.

Мінімальна кількість балів для студентів денної форми навчання, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті з додаванням балів за індивідуальне завдання. Наприклад:

модуль 1 – 3 бали x 23 теми + 5 балів індивідуальне завдання = 74 бали.

модуль 2 – 7 балів x 10 тем + 10 балів індивідуальне завдання = 80 бали.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань (доповіді на СНТ, публікації тез і статей, доповіді на українських та міжнародних конференціях і симпозиумах), залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше 10-12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. В жодному разі загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Підготовка ілюстративних матеріалів (таблиці, графологічні схеми) за тематикою практичного заняття (5-10 балів).
2. Участь у роботі студентського наукового гуртка: написання тез, статті (5-10 балів).
3. Участь у роботі студентського наукового гуртка: доповідь на студентській науковій конференції (5-10 балів).
4. Проведення фізикального та інструментального обстеження показового хворого із підготовкою наукової літератури щодо досліджуваного випадку (5-10 балів).
5. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про сучасні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб (5-10 балів).
6. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про особливості синдромної діагностики захворювання із типовим перебігом, обраного за бажанням студента (5-10 балів).
7. Створення мультимедійних презентацій з відповідної теми з доповіддю на практичному занятті (5-10 балів).
8. Підбір відеоматеріалів за тематикою практичного заняття (5-10 балів).

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю (зазвичай 2го модулю при написанні історії хвороби)

Оцінювання самостійної роботи студенту відбувається за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих в університеті **критеріїв оцінювання** для дисципліни.

Оцінка **«відмінно»** виставляється студенту, який глибоко і твердо засвоїв матеріал і послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому у студента не виникає труднощів при зміні завдання, вільно справляється із задачами, питаннями та іншими видами використання знань, показує знання монографічної літератури, вірно обґрунтовує прийняття рішення, володіє різносторонніми навичками практичної роботи. Відповідає 5 балам для модуля №1.

Оцінка **«добре»** виставляється студенту, який твердо знає матеріал, грамотно і по суті відповідає його, котрий не допускає суттєвих помилок у відповіді на запитання, вірно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Відповідає 4 балам для модуля №1.

Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, котрий має знання основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає помилки, недостатньо правильно формує, порушує

послідовність у викладенні матеріалу і відчуває труднощі у виконанні практичної роботи. Відповідає 3 балам для модуля №1.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, котрий не знає частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали, що використовуються для оцінювання другого модулю.

Підсумковий модульний контроль (ПМК)

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Форми проведення підсумкового контролю мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав *не менше 50 балів*.

Оцінювання модуля та дисципліни

Оцінка за модуль визначається як сума підсумкового балу за поточну навчальну діяльність та балу за підсумковий модульний контроль і відображається за 200-бальною шкалою.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

За рішенням Вченої ради університету до кількості балів, яку студент набрав із дисципліни, можуть додаватися заохочувальні бали (не більше 12 балів) за призове місце на міжнародних олімпіадах та II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, але у жодному разі загальна сума балів за дисципліну не може перевищити 200 балів.

Оцінка за модуль вноситься екзаменатором до «Відомості результатів поточного та підсумкового модульного контролю» (Форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів».

Оцінка з дисципліни вноситься екзаменатором до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів», «Індивідуального навчального плану студента» та «Залікової книжки».

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як у шкалу ECTS, так і у чотирибальну шкалу. Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються кафедрою у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижченаведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Студенти, які навчаються на одному курсі за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«A»	Найкращі 10% студентів
«B»	Наступні 25% студентів
«C»	Наступні 30% студентів
«D»	Наступні 25% студентів
«E»	Останні 10% студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться деканатами або іншим структурним підрозділом за рішенням вченої ради навчальним відділом для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення

дисципліни. Ранжування студентів – громадян іноземних держав рекомендовано за рішенням вченої ради проводити в одному масиві зі студентами – громадянами України, які навчаються за тією ж спеціальністю.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перескладання модуля. Такі студенти після автоматично отримують бал «E».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового модульного контролю.

Багатобальна та чотирибальна шкали характеризують фактичну успішність кожного студента із засвоєння навчальної дисципліни. Шкала ECTS є відносною, порівняльною, рейтинговою, яка встановлює належність студента до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Тому оцінка «A» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «B» - оцінці «добре» тощо. Як правило, при конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «A», «B», «C», «D», «E» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою.

Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни

Методичне забезпечення лекційного курсу:

1. Презентації лекцій.
2. Демонстраційні фотоілюстративні матеріали до розбору клінічних випадків.
3. Рентгенограми, урограми
4. Спірограми
5. КТ та МРТ плівки
6. Електрокардіограми, результати холтерівського моніторингу

Методичне забезпечення практичних занять:

1. Методичні розробки практичних занять із навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішніх хвороб» для викладачів.
2. Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішніх хвороб» для здобувачів вищої освіти.

Методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів:

1. Матеріали навчальних посібників виданий співробітниками кафедри.
2. Вимірювач артеріального тиску (добовий монітор) "BAT41-2", 1шт., 2012р.
3. Електрокардіограф 6/12 канальний Neaso 600G , 1шт., 2018р.
4. Система холтерівська моніторингу ЕКС "DiaCard" з реєстратором, 1шт., 2012р.
5. Стетоскоп Літман електронний темно-синій 68см. , 1шт., 2017р.

6. Тренажер для навчання аускультації зі стетоскопом SmartScope (кодW44119) , 1шт., 2017р.
7. Тренажер серцево-легеневої реанімації (торс) дорослого, 1шт., 2016р.
8. УЗД апарат Siemens Acuson X 300, 1шт., 2023р.
9. Екран проєкційний Brateck PEAC120(240*180см) , 1шт., 2015р.
10. Дошка класна 1.35x0.95, 4шт, 2005р.
11. Ноутбук Dell Vostro 15 3580N2103VN3580 Діагональ-15,6"розд.здатність FULLHD(1920x1080)Anti-Glare.Проц.-Intel Core i3 8145U,об'єм опера/пам'яті- 4ГБ. внутр.накоп.-SSD-128ГБ,DVD/RW;Відеок арт.Intel UHD Graphics620,LAN (RJ-45)Оп.с Windows10, 2шт., 2020р.
12. Негатоскоп

Методичне забезпечення проведення підсумкових контролів:

1. Варіанти тестових завдань та клінічних задач
2. Набори ЕКГ, спірометрії, ЗАК, ЗАС та БАК
3. Вимірювач артеріального тиску (добовий монітор) "BAT41-2", 1шт., 2012р.
4. Електрокардіограф 6/12 каналний Неасо 600G , 1шт., 2018р.
5. Стетоскоп Літман електронний темно-синій 68см. , 1шт., 2017р.
6. Тренажер для навчання аускультації зі стетоскопом SmartScope (кодW44119) , 1шт., 2017р.
7. Тренажер серцево-легеневої реанімації (торс) дорослого, 1шт., 2016р.
8. Дошка класна 1.35x0.95, 4шт, 2005р.Ноутбук Dell Vostro 15 3580N2103VN3580 Діагональ-15,6"розд.здатність- FULLHD(1920x1080)Anti-Glare.Проц.-Intel Core i3 8145U,об'єм опера/пам'яті- 4ГБ. внутр.накоп.-SSD-128ГБ,DVD/RW;Відеок арт.Intel UHD Graphics620,LAN (RJ-45)Оп.с Windows10, 2шт., 2020р.

Навчально-інформаційне та ілюстративне забезпечення:

Навчально-методичні та навчальні посібники видані кафедрою та ті, що наявні в бібліотеці, відеофільм, створений викладачами кафедри у взаємодії із здобувачами освіти, таблиці, симуляційні муляжі, негатоскоп, проектори, ноутбуки.

Навчально-технічне забезпечення:

Вимірювач артеріального тиску (добовий монітор) "BAT41-2", 1шт., 2012р.

Електрокардіограф 6/12 каналний Неасо 600G , 1шт., 2018р.

Система холтерівська моніторингу ЕКС "DiaCard" з реєстратором, 1шт., 2012р.

Стетоскоп Літман електронний темно-синій 68см. , 1шт., 2017р.

Тренажер для навчання аускультації зі стетоскопом SmartScope (кодW44119) , 1шт., 2017р.

Тренажер серцево-легеневої реанімації (торс) дорослого, 1шт., 2016р.

УЗД апарат Siemens Acuson X 300, 1шт., 2023р.

Екран проекційний Brateck PEAC120(240*180см) , 1шт., 2015р.

Дошка класна 1.35x0.95, 4шт., 2005р.

Ноутбук Dell Vostro 15 3580N2103VN3580 Діагональ-15,6"розд.здатність-FULLHD(1920x1080)Anti-Glare.Проц.-Intel Core i3 8145U,об'єм опера/пам'яті- 4ГБ. внутр.накоп.-SSD-128ГБ,DVD/RW;Відеок арт.Intel UHD Graphics620,LAN (RJ-45)Оп.с Windows10, 2шт., 2020р.

Негатоскоп

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Пропедевтика внутрішньої медицини:підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. О.Г. Яворського. – 4-е вид., випр. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2016. – 552 с. + 12 с. кольор. вкл
2. Macleod's Clinical Examination / Ed. G.Douglas, F.Nicol, C.Robertson.–13thed.–Elsevier. 2013. – 471 p.
3. Методика обстеження терапевтичного хворого: навч. посіб. / С.М.Андрейчин, Н.А.Бількевич, Т.Ю.Чернець. – Тернопіль: ТДМУ, 2016. – 260 с.
4. Розпитування та фізикальне обстеження хворого терапевтичного профілю: Навч. посіб. для студ. III-IV курсів мед. вузів / В. Є. Нейко, І. В. Тимків, М. В. Близнюк [та ін.]. – Ів.-Франківськ : ІФНМУ, 2016. – 142 с.
5. Bates' Guide to Physical Examination and History Taking /Ed. Lynn S. Bickley, Peter G. Szilagyi. – Wolters Kluwer, 2017. –1066 p.

19.2. Допоміжна

1. Ковальова О.М. Пропедевтика внутрішньої медицини / О.М.Ковальова, Н.А.Сафаргаліна-Корнілова. – К. : Медицина, 2010. – 750 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини: Загальна семіотика і діагностика: навч. посібник. – К.: Медицина, 2008. – 304 с. + 8 с. кол. вкл.
3. Щуліпенко І.М. Методичні рекомендації з клінічного обстеження хворого терапевтичного профілю і методики написання історії хвороби на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини. – К.: НМУ, 2009. – 45с.

19.3. Інформаційні ресурси

1. OSCE-1.НМУ ім.О.О.Богомольця.Фізикальні методи обстеження дихальної системи (офіційна версія), 2017. –<https://www.youtube.com/watch?v=o3V4Z6EVz94>
2. OSCE-1. НМУ ім.О.О. Богомольця. Фізикальні методи обстеження серцево-судинної системи (офіційна версія), 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=kgFHCzxEvVU&t=68s>

3. OSCE-1.НМУ ім.О.О. Богомольця. Фізикальні методи обстеження ШКТ (офіційна версія), 2017. – <https://www.youtube.com/watch?v=NAx7TTsWByc>
4. OSCE-1.НМУ ім.О.О. Богомольця. Методика реєстрації ЕКГ (офіційна версія), 2017. – <https://www.youtube.com/watch?v=16P0uuZK1CA&t=204s>
5. Яворський О.Г. Аудіодиск «Аускультация легень: основні й побічні дихальні шуми. Аускультация серця: тони й шуми» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
6. Яворський О.Г. DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация» (українською й англійською мовами) / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
7. Яворський О.Г. DVD-фільм «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів» / Яворський О.Г., аудіо- та відеоматеріали, 2013.
8. З тем «Загальний огляд хворого, огляд окремих частин тіла»
 - <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
 - <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
9. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження органів дихання»
 - <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
 - <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
10. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження серцево-судинної системи»
 - <http://www.cardiologysite.com/>
 - <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
 - <http://www.blaufuss.org/>
 - <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>
11. З тем змістового модуля «Основні методи обстеження органів шлунково-кишкового тракту та нирок»
 - <http://www.meddean.luc.edu/lumen/meded/medicine/pulmonar/pd/contents.htm>
 - <http://gastroresource.com/GITextbook/En/Default.htm>
 - <http://meded.ucsd.edu/clinicalmed/>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

- 1. Васюк Валентина Леонідівна, д.м.н., професор**
- 2. Сенюк Богдана Петрівна, к.м.н., доцент**